

LEIZARRAGAK PARTITIBOZ DAKARTZAN PARTIZIPIOAK DUVOISINEN ORDAINEKIN ALDERATURIK

Arrasate, 1979-XII-21

Juan Antonio Letamendia

Partizipioa, dakigunez, aditza da, eta adjetiboa. Adjeti-boa denez izen sintagmaren barruan etor daiteke (*aspaldiko gauza jakina*) eta arrazoi beragatik atributo ere izan daiteke (*gauza hori, jakina da*). Hala ere eta adjetibotasunari uko egin gabe bere adiztasuna ager dezake izen multzoaren barruan eta aditzari dagozkion inguratzaileak bereganatu Leizarragaren adibide hauetan bezala: *guiçon abillamendu preciosoz vestitu bat* (Mat. XI, 8), *sare itsassora egotzi bat* (Mat. XIII, 47), *scriba ceruëtaco resumán iracatsia* (Mat. XIII, 52), *emazte adulterioan hatzaman-bat* (Ioan VIII, 3), egungo egunean, agian, adjetibo edo inguratzaile zuzen gisa gabe juntagin kopulatiboari nahiz partitiboari ezarritako genitiboaz, izenlagun edo zehar inguratzaile funtziotan gunearen ezkerretara, emango genituzkeenak, *abilamendu preciosoz jantzi-tako/jatziriko gizon bat*, *itsasora egotzitako sarea* eta abar, edota azken hauen kide dugun txertakuntza erlatiboaz Duvoisinaren arauera: *guriki jantzi den gizon bat*, e. a. Inoiz, doinua eta batez ere etena lagun ez badituzte zenbait egitura zalantzazko gerta daitezke, axalean behintzat, izenak -a berezkoa dakarrenetan adibidez. *Bortha hertsia da* bi modutara har daiteke gutxienez: *nola den bortha*, batean, 'atea itxia dago, ez irekia', bi izen sintagma ditugularik, mintzagaia lehena (*Bortha*), galdegaia bigarrena (*hertsia*); eta *zein bortha den bestean*, 'ate itxia da, ez ate irekia', izen sintagma bakarra aditz sintagmaren barruan. Hala ere, axaleko mugatzaila gora behera badugu partizipioaren atributotasun modala sala diezgukeen beste marka bat, morfema partitiboa: *bortha hertsirik da* esanez gero ez dagoela zabalik ulertuko genuke. Gauza bera genuke partizipio ez diren beste zenbait adjetibo-

rekin ere. *Alaba tritea dago* perpausa bere horretan hartuz gero (ez *alaba triste dago*), zalantzazkoa litzateke, ez genekike *tritea* horrek zeregin espezifikatzaile ala modala duen; *alaba tristerik da*, berriz, argiago genuke partitiboaren laguntzaz. Azalpen gehiago behar luke transformazio bihurrixegoak dakartzan *Manex bere gelan, bortha hertsirik da* perpausak.

Partitiboa saihestu gabe (*e*)*ta* (-*da*) juntagailu kopulatio-boa ezarri ohi zaio partizipioari eta *ikusirik* formarekin batean *ikusita* ere entzun eta irakurtzen da. Leizarragak morfema askaturik ematen du, koma ondoan ipintzen duelarik: *Iosephec bada iratzarri eta, har citzan haourtchoa* (Mat. II, 14), *Baina Herodes hil eta, hundá, Iaunaren Aingueruá aguer cequión ametsetan Iosephi Egipten* (Mat. II, 19). Duvoisinek Biblean ez ezik, *Laborantzako liburua-n* ere badakartza hola-koak, koma Leizarragaren toki berean kokatzeaz gainera loturazko marratxoa tartekatzen duelarik: *Arras agor bada, irauli-eta uzten da* (L. L. 1858, 25), *Ongarria eman-eta, estal ezazu, negua hala iragan dezan* (Ibid., 26 eta *Arthoa sorthu-eta, jorratzen duzu?* (Ibid. 28). Mendebaldean, aldiz, enklisia erabatekoa da, fonetikaz leherkaria *l* eta *n* ondoan ahostun bihurtzeraino (*esanda, hilda*) eta morfologiaz aldaska gehiago ere ezartzen direla, hortik *esandako, esandakoan* e. a. Zenbait erabilera trakets gora behera —“puskatutak daude”, “nahitaz egin zuen” e. a. - badira usuago entzuten eta idazten diren badaezpadako beste batzuk ere. Duela urte gutxi murre tindatzaile gaukariak aberriaren izena *s* ala *z-z* idatzi erabaki beharraz gainera *askatuta* eta *askatua*-ren artean hautatu behar izaten zuen egunsentia baino lehen. Badirudi, haatik, egungo egunean bigarrenaren alde dagoela gehiengoa. Era berean, egoera edo adierazten duten aditzekin atributo gisa dugunean maiteago du zenbaitek artikulua hutsa (-*a*) edo partitiboa (-*ik*) juntagin enklitikoa (-*ta*) baino: *murgildua, inguratu, nekatua, hasia, josia, jasoa* edota *loturik, seguraturik, beharturik, etzanik* “egon” *hasita, jasota, jota* e. a. “egon” baino. “Perlesiak joa dago” egokiago bide da “jota” baino.

Noiz behar da nominatibo mugatua edo mugagabea, noiz *-ta* edota noiz partitiboa? Noiz partitiboa eta noiz instrumentala edo izena inesiboan? Hizketa arruntean zenbaterainoko aldea dago hori *ikusiz, ikusirik, ikustean, ikusita, ikusitakoan* eta honelakoen artean? Teoria mailan garbi bide dago

batzuek (*ikusita, ikusirik, ikusitakoan*) aditz nagusiarekiko lehentasuna adierazten dutela: *çuec hori ikussiric, etzarete emendatu guero, haren sinhestera* (Mat. XXI, 32) dakar batean Leizarragak adberbioaren bidez ekintza nagusiaren ondokotasuna azpimarratuz. Beste batzuek aldi beretasuna (*ikusiz, ikustean*), eta beste batzuek aditz nagusiaren ondoko ekintza. Batzuek, agian, ageriago daramate modaltasuna (*ikusiz*), besteek denbora (*ikustean*). Maiz testuinguruak eta batez ere perpaus nagusiak emango dio partizipioari adiera berezia eta zehatza: *beguiac cerurat goitituric, gratiãc renda citzan* (Mat. XIV, 19) eta *Hec bada ioanic segura ceçaten sepulchrea, harria ciguilaturic, goardequin* (Mat. XXVII, 66) perpausetan koma aurretik datozen partizipio biak modaltzat joko lituzke batek baino gehiagok, baina *Eta guertha cedin, Iesus propos hauc acabaturic parti bai tzedin Galileatic* (Mat. XIX, 1) perpauskoa denborazkoa dela esango genuke, eta *çuec hori ikussiric, etzarete emendatu guero, haren sinhestera* (Mat XXI, 32) kontzesiboa; *Baina Iesusec hori eçagaturic leku equin ceçan handic* (Mat. XII, 15) kausala. Eta beste askotan denbora-kausa-moduzko zirkunstantzia lainotsu batetan utziko genuke, hiztunaren edo idazlearen gogoak mezuan zehaztasun handiagorik behar ez duelako.

On litzateke, bada, zein diren nominalizazio hauek funtzioan eta adieran dakartzaten aldeak eta kidetasunak ahalik eta zehatzenik argituko bagenu; eta bidenabar forma pertsonal eta nominalizatuen artekoak; berezkuntzak non dituen zuzentasunaren edo egokitasunaren mugak eta noiz ez den idazkera eta estilistika jolas hutsa baizik. Hemen ere, bestetan bezala, diakroniaz eta geografiaz ere aztertu behar lirateke gaiok, garaiak eta euskalkiak nahasi gabe. Biltzar honetarako erabaki zen bezala, hobe dugu idazle jakinaren usadioak banaka ikertu beste toki eta garai batekoekin alderatu ahal izateko eta horrela denboraren joanean eta tokiaren luzetabalean berezkuntzarik eta aldaketarik gertatu den edo gertatzen ari ote den hatzaman. Estadistikak ere axola handia du ez baitugu deus adierazten halako autorek ehun aldiz darabilela halako forma esaten dugunean, beste berrehuntan bestela ari dela isiltzen baldin badugu, holakoak ere gertatzen baitira gure artean. Bestetik, baliteke alderatzen ditugun idazle bik forma bera erabiltzea, partizipioa partitiboan gure kasuan adibidez, baina berau salatzea ez da nahikoa,

gerta baitaiteke eta gertatzen da batengan, Leizarragarengan esaterako, maiz datozen formak urriago izatea bigarreanean edo hirugarreanean, Duvoisinengan adibidez eta are gutxiago Orixerengan, eta inoiz edo behin azaltzen zena, partizipioa instrumentalean esate baterako, ugariago izatea beste hauen gan. Bizpahiru autore aztertzea ez da nahiko irizpideak gotortzeko baina honelakoetan hobe dugu apalki esparru mugatuak xeheki atxurtu eremu zabaletan hegaka lurrik ikutu gabe jira-biraka ibili baino. Hori eginik, estadistika sinkronikoak diakroniazko joera argitzen lagunduko liguke.

Txosten honetan ikutzen dudan aztergaia, izenburuak dioenez, Leizarragak Mateoren ebangelioan partitiboz dakartzan partizipioak dira. Berrehun eta berrogei ta hemezeti bildu ditut, hor gelditzen direlarik, zalantzarik gabe, sarearen zuloetatik oharkabean itzuri zaizkidanak. Aipatu nahi dut bidenabar Azkuek morfologian (534) honi buruz dakarren zerbait, honela dioelarik: "Al sufijo *ik* muchos en AN y G añaden la enclitica *an*, en cualquiera de las varias acepciones que tiene este sufijo (441), sin reforzar en un ápice su alcance semántico. *Entzun ukan duzue nola erranikan izan zayen lehenagokoei* habéis ya oído como se les ha dicho a los antiguos (Leiz. *Matth.* V-21)". *Hordago*-k argitara berri duen faksimilean (Rochelan, 1571) nik neuk ez dut *-ikan* irakurtzen, *izan* birritan idatzia baizik, azpiko kirrua baitu ç hautsi horrek: "erraniçan içan çayen", ez "erranikan izan", eta partitiboa horrela emanik Mateoren ebangelioan behintzat ikusi ez dudanez bada-ezpadako deritzat Azkueren adibide bakar horri.

Bildutako partizipioak Duvoisinekin pasarte beretan eskaintzen dizkien ordainekin alderatu ondoan ia erdiak berdin datozela ikusi dut, partitiboz alegia, eta bestela ematen dituenak nolabait sailkatzen ahalegindu naiz. Ondoren, adibide bakar batzuk harturik, sujetoa, partizipioa partitiboduna eta aditz nagusia nola lerrokatzen dituzten autore biok gaingiroki begiztatu nahi izan dut, eta azkenean, eraskin gisa, bizpahiru zati txikiz Leizarraga, Duvoisin eta Orixe (*Urte guziko meza-bezperak* eta *Itun Berria*) parekatu ditut nominalizazio hauekiko zerak axaletik xurgatu nahiz. Pozik nintzateke, besterik gabe, lardaska nahasiok dakitenei hizpide eta mintzabide gertatuko balitzaizkie ondoko elkarrizketan zenbait auzi argi diezaguten.

Lehen zerrenda honetan zein diren partizipio erabilienak ikus daiteke: *ethorriric* eta *ikussiric*, *veniens* eta *videns* gehienetan latinez; geroago *ençunic*, *harturic*, *ilkiric* e. a. Itzulpena delarik, maiztasun horren atzean latinezko testuarena dugu, jakina, baina honek ez dizkigu pasarte guztiak argitzen. *Dicens*, adibidez, eten gabe agertzen zaigu baina gehienetan *erraiten çuela*, *cioela*, *ciotela*, *ciotsola* eta antzekoen bidez ematen digu Leizarragak, forma pertsonalez *-ela* atzizkiarekin. Nominalizaturik behin aurkitu dut, *erranik*, eta hor partizipio absoluto baten oraina dugu: *Hymno dicto* (Mat XXVI, 30). Era berean, *ioanic* hamabi aldiz dator zerrendan, baina *ibiliric* ez da ageri, eta *ambulans* 'cabilala' itzultzen du (Mat IV, 18; XIV, 25). *Ihardetsiric* ere ez dator, beti atzizki modala dugu perifrasi pertsonalari ezarria *-ten + laguntzaillea + ela*: *ihardesten + çuela*, *duela*, *ceraucotela* e. a. Ekintzaren aspektuari dagozkionak aztertu behar genituzke hemen, ekintzaren burutua edo burutugabea izatea eta aditz nagusiarekiko aldiberetasuna zertan diren.

259 PARTIZIPIOEN MAIZTASUNA

ethorriric	28 aldiz	10,8 %
ikussiric	24 aldiz	9,2 %
ençunic	19 aldiz	7,3 %
harturic	18 aldiz	6,9 %
ilkiric	16 aldiz	6,1 %
iarriric	14 aldiz	5,4 %
hurbilduric	13 aldiz	5 %
ioanic	12 aldiz	4,6 %
vtziric	8 aldiz	3 %
deithuric	7 aldiz	2,7 %
iaiquiric	6 aldiz	2,3 %
sarturic	6 aldiz	2,3 %
eçaguturic	5 aldiz	1,9 %
itzuliric	5 aldiz	1,9 %
igorriric	4 aldiz	1,5 %

Hiru aldiz datozenak:

betheric, egotziric, eguinic, hatzamanic, hedaturic, izanic, partituric, rendaturic (8 × 3)	24 aldiz	9,2 %
---	----------	-------

Bi aldiz:

appainduric, appartaturic, bilduric, emanic, estecaturic, goitituric, gorderic, iraganic, irequiric, vrriquituric (10 × 2).....	20 aldiz	7,7 %
--	----------	-------

Behin datozenak:

abandonaturic, acabaturic, accordaturic, açotaturic, advertituric, asserreturic, auañaturic, behaturic, ciguilaturic, desplegaturic, eçarriric, eramanic, eridenic, erranic, ertsiric, escobaturic, ezconduric, gueldituric, hassiric, hautsiric, iautsiric, iganic, iraitziric, iratzarturic, lachaturic, manaturic, nahastecaturic, plegaturic, scribaturic, sendaturic (30)	30 aldiz	11,5 %
---	----------	--------

259 partizipio hauetatik 127, ia erdiak (49 %), berdin datoz Duvoisinin itzulpenean, partitiboz, nahiz eta lexema beti berdina ez den, eta menpeko perpaus adberbialak, aski autonomoak, dira, ez atributo edo adberbio gisakoak.

Leizarraga**Duvoisin**

abandonaturic	utziric	XXVI, 56
accordaturic	hitzarturik	XX, 2
Açotaturic	azotarazirik	XXVII, 26
advertituric	mezu izanik	II, 22
appartaturic	harturic	XVI, 22
appartaturic	goanik	XXII, 15
auañaturic	hedaturik	XXVI, 51
betheric	bethe(rik)	XXVII, 48
bilduric	bilangazirik	II, 4
bilduric	bildurik	XXVIII, 12
deithuric	deithurik	II, 7; X, 1; XV, 10, 32; XVIII, 2
desplegaturic	idekirik	II, 11
eçarriric	ezarririk	XXVII, 48
egotziric	eroririk	XVIII, 26, 29
eguinic	eginik	XXVII, 48, 50
emanic (congit)	igoriric	XIV, 23; XV, 39
eñçunic	aditurik	II, 22; IX, 11; X, 2; XII, 24; XIX, 25; 20, 24, 30; XXII, 34; XXVII, 47

eramanic	harturic	XXVII, 27
erranic	erranik	XXVI, 30
ertsiric	hertsirik	VI, 6
estecaturic	estekaturik	XXII, 13
ethorriric	ethorririk	V, 24; IX, 10
ethorriric	goanik	II, 23; VIII, 33
ethorriric	heldurik	II, 9
ethorriric	hurbildurik	IV, 3; XXV, 20, 24; XXVIII, 2
gueldituric	gelditurik	XX, 32
harturic	harturik	XV, 36; XXI, 39; XXV, 1; XXVI, 27, 37; XXVII, 24, 59; XXVIII, 15
harturic	bildurik	XXVII, 6
harturic	lothurik	XXI, 35
harturic	urrikaldurik	XX, 34
(compassione)		
harturic	biltzar eginik	XXVIII, 12
(conseillu)	hasirik	XX, 8
hassiric	lothurik	XVIII, 28
hatzamanic	hurbildurik	VIII, 19; XIII, 10; XV, 12; XV, 23; XVIII, 21; XIX, 16; XXVI, 49; XXVIII, 18
hurbilduric		
iaiquiric	jaikirik	VIII, 26; XXVI, 62
iaiquiric	chutiturik	IX, 19
iarriric	jarririk	XIII, 48; XXVII, 36
iautsiric	jautsirik	XIV, 29
iganic	iganik	XV, 29
igorriric	igorririk	X, 2; XXII, 7
ikussiric	ikusirik	III, 7; IX, 2, 8, 11; XII, 2; XIV, 30; XVIII, 31; XXI, 15, 19, 20; XXVII, 24
Ilkiric	ilkirik	VIII, 28, 32; IX, 31; XII, 14; XIII, 1;; XV, 21; XIV, 1; XXVI, 75; XXVII, 53
Ilkiric	atheraturik	XX, 3
ioanic	goanik	XIV, 12, 15; XXVI, 39
iraganic	goanik	IV, 21
iraitziric	arthikirik	XXVII, 5
irequiric	idekirik	XVII, 27
itzuliric	itzulirik	IX, 22; XVI, 23
itzuliric	bihurturik	XXVII, 29
içanic (advertitu)	izanic (mezua)	II, 12
lachaturic	lachaturik	XXI, 2
manaturic	manaturik	XIV, 19
nahastecaturik	nahasirik	XXVII, 34
plegaturic	bihurturik	XXVII, 29
sarthuric	sarthurik	II, 11; XII, 45; XXVI, 58
sarthuric	iganik	IX, 1; XIII, 2
vrriquituric	urrikiak harturik	XXI, 29

vrriquituric	urrikiak eramanik	XXVII, 3
vtziric	utziric	IV, 13, 20, 22; XIII, 36; XVI, 4; XXI, 17; XXII, 22; XXVI, 44

Ondoko zerrendetan Duvoisinek bestela dakartzanak sailkatu ditut. Perpaus nominalizatuak ikusiko ditugu lehen-dabizi eta gero aditz pertsonala dutenak. Partizipioekin jarraitzen dugularik hamar aldiz (3,8 %) aurkitu ditut instrumentalez emanik, ekintza horiek nagusiaren une berean gertatuak bailiran eta kutsu modal nabarmenagoa dariela. Leizarragak berak ere inoiz edo behin erabiltzen du instrumentala, biziki gutxitan hala ere. Ez naiz holakoen bila ibili baina partizipio garbia delarik bat baizik ez zait eskuetara etorri, *eta haren aitzinean belhauricatus truffatzen ciraden harçaz* (Mat. XVII, 29). Bi *nahiz* elkarren ondoan datoz hamabigarrenen kapituluari, *haren ama eta anayeac ceuden lekorean, harequin minçatu nahiz* (XII, 46) eta *hire anayeac lekorean diaudec, hirequin minçatu nahiz* (AXII, 47), bigarrena errepi- kapen hutsa delarik bakartzat jo genitzakeenak, *nahi* gainera izena da berez, ez partizipio.

Izena dugu ere ondokoan datorren lehena: **Ençutez ençunen duçue, eta ez adituren: eta dacussaçuela ikussiren duçue eta etzaizquiotte oharturen** (Mat. XIII, 149; bigarre- nean ere *dacussaçuela* dio, ez *ikusiz* (*auditu audietis, videntes videbitis*, latinez). Ez dut uste askoz ere gehiago izango dire- nik. Hona, bada, hemen zerrenda:

Leizarraga	Duvoisin	
ciguilaturic	zigilatuz	XXVII, 66
eçagaturic	jakinez	XII, 25
eguinic (thu)	eginez (thu)	XXVII, 30
goitituric	goitituz	XIV, 19
harturic	hartuz	XVII, 27
hedaturic	hedatuz	VIII, 3; XII, 49; XIV, 31
ioanic	goanez	XXVIII, 7
rendaturic	bihurtuz	XV, 36

Bost pasartetan (1,9 %) *partizipio* + *ondoan* dakar Duvoisinek denborazko adiera garbiz: lehen-dabizi, adberbia- la gertatzen da, ekintza nagusia gero.

Leizarraga	Duvoisin	
conseillu		
harturic	egon ondoan	XXVII, 7
ençunic	entzun ondoan	II, 9
ezconduric	ezkondu ondoan	XXII, 25
iraganic	iragan ondoan	XIV, 34
iratzarturic	atzarri ondoan	I, 24

Baditugu Duvoisinek aditz izenez ematen dizkigun ordainak ere. Hauetako sei (2,3 %) inesibo singularrean datoz. Leizarragak ere noizpeinka erabiltzen duelarik, hona adibide pare bat: *Ez: hiracaren biltzean oguia-ere idoqui ezteçaçuen harequin batean* (Mat. XII, 29) eta *Ecen gauça haur guiçom-bat beçala da, ceinec lekorerat ioitean dei baitzitzan bere cerbitzariac* (Mat. XXV, 14). Aldiberetasuna genuke hemen, lehenengoan behintzat.

ençunic	aditzean	VII, 10; XXII, 33
goitituric	goititzean	XVII, 8
ikussiric	ikhustean	IX, 36
ilkiric	ilkhitzean	XIV, 14; XVIII, 28

Izena sozietatiboz emanik lau aldiz (1,5 %) aurkitu dut. Ekintza bion arteko lotura une berean edo bertsuari gertatzen diren kausa-ondorioena dugu:

- L: *Bada regue Herodes ençunic hori trubla cedin* (Mat. II, 3)
- D: *Bada, hori aditzearekin, asalduan sarthu zen Herodes erregea.*
: *Eçagutu duc nola Phariseuac propos hori ençunic scandalizatu içan diraden?* (Mat. XV, 12)
- D: *Badakizu Farisauek hitz hori aditzearekin gaizbiderat hartu dutela?*
- L: *Eta hori ençunic discipuluac eror citeçen, bere beguithartén gainera, eta icit citecen haguitz.* (Mat. XVII, 6)
- D: *Eta aditzearekin, dizipuluak erori ziren ahuspeka eta izialdura handia lothu zitzayoten.*

Laugarren adibide honetan zerikusia ez da kausa-ondorio, denborazko bateratasun hutsa baizik:

- L: *Baina laborariéc ikussiric semea erran ceçaten bere artean, Haur da primua.* (Mat. XXI, 38)
- D: *Bainan semea ikhustearekin, mahastizainek beren artean erran zuten: Hau da premua.*

Lafitteren hitzez —*cette forme est rare* (Gram. Basq, § 884, d)—, aski bakana den izenaren beste forma bat inesiboa mugagabez dugu (*-ten*) instrumentalez birdeklinatua (*-tenez*). Ondoko hiru adibide hauetan ere erlazio logikoa kausa-ondorioarena da, denborak, ordea, atziki biok berez aldi bate-ratasuna adierazten badute ere (*ikusten, ikusiz*), ez datoz batean bigarren eta hirugarren adibideetan bederen: lehenik adberbiala gertatzen da eta gero ekintza nagusia ezinbestez. Hala ere, lehenitasun hori hain da hurbila, Duvoisinek ez du debekurik horren bitxia deritzagun forma hau erabiltzeko.

- L: *Orduan Herodesec ikussiric nola çuhurréz enganatu içan cen, asserre cedin haguitz* (Mat. II, 16)
- D: *Orduan Herodesek ikhustenez jokhatua zela Magoez, hasarre gaitzean sarthu cen.*
- L: *Iesus bada ikussiric gendetzeac, igan cedin mendi batetara* (Mat. V, 1)
- D: *Bada, Jesusek ikhustenez halako osteak, mendira igan zen*
- L: *Èta ikussiric Iesusec gendetze handi bere inguruän, mana citzan discipuluac ioan litecen berce aldera.* (Mat. VIII, 18)
- D: *Bada, Jesusek oste handiak ikhustenez bere inguruan, manatu zuen eraman zezaten uraz haindira.*

Perpaus nominalizatuena ikusi ondoan Duvoisinek adizki pertsonalez dakartzanak aztertuko ditugu. Ugarienak (15,8 %), koordinatu kopulatiboak ditugu.

Laburki emanez hona hemen eginbide bion artean dagoen aldea. Funtsean bi perpaus bakun ditugu, transformazio ezberdinez elkartuak. Honelako zerbait, lehenean IS nominatiboa eta bigarrean IS ergatiboa, adibidez, ditugularik:

1. *Fariseuak hurbildu zitzaizkion*
2. *Fariseuek galdegin zioten*

Transformazioa nominalizazio bidez, Leizarragak dakarren bezala, eginez gero honelako zerbaiz izango genuke azkean:

3. *Fariseuek, hurbildurik, galdegin zioten.*

Horretarako elipsis bikoitza obratu dugu lehen parpau-seko IS (nominatiboa, oraingoan) eta laguntzailea ezabatuz; bestetik *-ik* atzikia ezartzen diogu partizipioari. Tokia, gehienetan, bigarren perpausoko IS (ergatiboa, hemen) eta AS artean ematen diogu, berez bigarren honen eremuan sartzen delarik, elementuen ordena ezertarako ikutu gabe.

Koordinazioan, ordea, Duvoisini gagozkiola, lehen perpausa osoki harturik *eta* juntagailua tartekatzen dugu bigarren perpausa lotzeko, galtzen zaigun beronen IS-ren kalte-tan:

4. *Fariseuak hurbildu zitzaizkion eta galdegin zioten.*

Perpau bietan IS bat falta dugu, datiboa, azken batetan bakarra litzatekeena. Erregela hauek, bestalde, honela erabiltzeko, baldintza bat eskatzen da, oinarriko perpau bietan IS berdina izatea, bestela ezin kendu genezake ez nominalizazioan (partizipio absolutoa genuke), ez koordinazioan, ondo-koetan bezala, adibidez:

5. *Haizea jaikirik, itsasoa harrotu zen.*

6. *Haizea jaiki zen eta itsasoa harrotu zen.*

Berrogei ta bat perpau koordinatu hauetan datozen aditzak ez ditugu berriak, bat edo beste kenduta Duvoisinek berak partizipio partitibodunez emanak ikusi baititugu lehen zerrendan, oraingoan baino maiztasun handiagoz gainera; berezkuntzaren arrazoia, hortaz, ez da hiztegikoa. Hasieran, ordea, ikutu dudan puntu bat berraipatu nahi nuke berriro. Duvoisinen koordinatu hauetan gehienetan juntagailuak koma dakar lagun: aurretik koma, eta gero *eta*, batean izan ezik. XIV 13an honela dugu: *Hori aditu-eta, Jesus untzichka batean urrundu zen* (Mat. XIV, 13) kakotsaren funtzioaz Leizarragaren lanetan aspaldi ohartu zen Schuchardt, eta van Eys-en iritzia aipatzen duenean *eta* ondoan (*eta* koma aurretik) partizipioaren osagarri bat ere ager daitekeela erakusten digu Dasconaguerreren pasarte honen bidez: *eskerrak bihurtu eta murde Belzunzeri, "guazin" dio printsesak Ganichi.*

Leizarraga	Duvoisin	
deithuric	deithu zuen, eta	XVIII, 32
	deithu zituen... eta	XX, 25
ençunic	aditu-eta,	XIV, 13
ethorriric	ethorri ziren..., eta	XXVI, 60
	ethorri zitzaizkon... eta	XIII, 27; XVI, 1
	ethorri direla..., eta	XXVIII, 13
	ethorriren naiz..., eta	VIII, 7
	zato..., eta	IX, 18
	goan, eta	VIII, 14
	hurbildu zen... eta	IX, 18; XV, 25; XXV, 22
	hurbildu zitzaioen... eta	IX, 20
	hurbildu ziren... eta	XVII, 19 (Duv. 18)
	hurbildu zitzaioten..., eta	XVII, 7
harturic	hartu eta	XIII, 33
	hartu zituen...; eta	XIV, 19
	hartzen eta	XIII, 31
hatzamanic	hartu zituzten..., eta	XXII, 6
hautsiric	eta hautsi eta	XIV, 19
hurbilduric	hurbildu ziren..., eta	XXVI, 50
	hurbildu zitzaizkon... eta	VIII, 25; XXVIII, 9
iaiquiric	jaiki zen eta	IX, 7, 9
	jaiki zaite, ...eta	II, 20
igorric	, eta igorri zuen	II, 16
ilkiric	ilkhi zen..., eta	XX, 5, 6
	ilkhi ziren, eta	XXII, 10
ioanic	goan naiz, eta	XXV, 25
	goan zen eta	XVIII, 30; XXV, 18
	goan ziren..., eta	XXVII, 66
	zoaz..., eta	XVII, 27 (Duv. 26)
irequiric	idequi zuen..., eta	V, 2
itzuliric	ambildu zuen..., eta	XXVII, 60
	ethorri zen, eta	XXVI, 43
rendaturic (gratiác)	benedikatu zuen eta	XXVI, 26
	eskerrak bihurtu zituen, eta	XXVI, 27

Denborazko adieraz erlatibo pertsonalez inesiboan, hamabost aldiz (5,7 %) dugu:

acabaturic	akhabatu zituenean	XIX, 1
ençunic	aditu zuenean	XIV, 13; XXII, 7, 22
ethorriric	ethorri zirenean	XX, 10
	ethortzen nintzenean	XXV, 27
	heldu zenean	IX, 23
ikussiric	ikhusi zutenean	II, 10; XIV, 26; XXVI, 8; XXVIII, 17

	ikhusi zituenean	IX, 23
	ikhusi zituztenean	XXVII, 54
partituristic	goan zenean	XII, 9; XV, 29

Hiru aldiz (1,1 %) baizik ez dut aurkitu *-elarik* akabantzaz:

behaturic	begiratzen ziotelarik	XIX, 26
iarriric	zelarik	XXVI, 7
igorric	igortzen zituelarik	II, 8

Partizipioak partitiboz esanahi kausala ere, kausal esplikatiboa, izan dezake, Duvoisinek *bait-* aurrizkiaz ematen dizkigunetan egizta daitekeenez:

eçaguturistic	baitzakien	XII, 15; XXVI, 10
	ezagutzen baitzuen	XVI, 8; XXII, 18
içanic		
(accusatu)	nola... jazartzen baitzioten	XXVII, 12
(instruitu)	irakhatsia baitzen	XIV, 8
ikussiric	ezagutu baitzituen	IX, 4
ioanic	laster egiten baitu	XIII, 46

Behin bakarrik aurkitu dut Leizarragaren partitiboa Duvoisinek *arren* kontzesiboaz emanik, eta forma konjugatua bera:

L: *eta çuec hori ikussiric, etzarete emendatu guero, haren sinhestera* (XXI, 32)

D: *zuek aldiz, ikhusten zinduten arren, etzarete hargatik urrikitan sarthu, haren sinhestekotzat.*

Partizipioa, atributoa (*haurra nekatua dago*) eta osagarrri predikatiboa ere (*haurra nekatua dator*) izan omen daiteke, baldin deitura biak txosten honetarako bederen, horrela adierazirik onartzen baditugu (Aditz perifrastikoetan ditugun partizipioak ere funtsean atributuoak besterik ez dira: *zu etxetik atera zara, autoa atera duzu; gizona etorri da, gizuna jin duzu*). Bata zein bestea nominatiboz nahiz partitiboz etor daitezke. Nominatiboz partizipioaren adjetibotasuna dugu nagusi eta izen sintagmarekiko komunztadura ageri da: *Eta lurrera jautsi ciradenean ikus citzaten ikatz-AC eçarri-AC, eta arrain-A gainean eçarri-A eta oguia* (Leiz., Ioan XXI, 9). Partitiboz, aldiz, adberbio aldakaitzaren itxura nagusi zatekeen:

ikus zitzaten ikatzak ezarri-rIK eta arraina ganean ezarri-rIK. Honelako partizipioek autonomia txikiagoa dute aditz nagusiarekiko orain arte bahetu ditugunek baino, mendekoa izanagatik, perpaus bat osatzen baitzuten haiek, aditz nagusiaren multzotik etenak berexirik: *Jendea / plazan bildurik / oihuka hasi zen*, eta doinuak ere goruntz joko luke erdi horretan; osagarri predikatiboa denean, berriz, dena segidan ematen dugu, aditz bien arteko etenik gabe, eta doinuaren behe-rakada ere lehenago hasiko litzateke: *jendea, plazan bildurik ikusi genuen*.

Partizipioa batzuetan sujetoari dagokio: *arrainak suan ezarriak zeuden*; beste batzuetan osagarri zuzenari: *arrainak suan ezarriak erre ditugu*. Dena den, bion arteko aldea axalekoa baizik ez da, osagarri predikatiboa denean ere predikazio nominala gordetzen baita azpian, bestela esan, osagarri predikatiboa duen perpausak beste bi izkutatzen ditu, predikazio nominala duena bata, eta berbala bestea.

- I. *Arrainak suan ezarriak zeuden* (pred. nominala)
- II. *Arrainak ikusi genituen* (pred. berbala)
- III. *Arrainak suan ezarriak ikusi genituen*

Transformazioaren bidatz-erditan *zeudela* adberbialaren antzeko zerbaitekin egingo genuke inkontru, gero estaliko bada ere:

Arrainak suan ezarriak zeudela ikusi genituen (ez *genuen*)

Ez dago eragozpenik gisa horretako transformazioa obratzeko osagarri predikatiboa perpaus intransitiboaren sujetoari dagokionean:

- I. *Haurra ikaratua dago*
- II. *Haurra nolabait dator*
- III. *Haurra ikaratua dator*

Ez dut uste, ordea, horren erraz entzungo edo irakurriko genukeenik bigarrena perpaus transitiboa balitz:

- I. *Haurra ikaratua dago*
- II. *Haurrak nolabait hitz egin du*
- III. *Haurrak ikaratua hitz egin du* (?)

Errazago ikusiko genuke, agian, partitiboz: *haurrak ikaraturik hitz egin du*. Hemen, ordea, inoren usteak jakitea ez direla eta autoreen pasarte zehatzak eskatu zaizkigunez itzul gaitezen Leizarragaren baitara. Ondokoetan bederen, ez dugu partizipio bat ere aditz predikatiboaren sujetoari dagokionik; perpaus nominalak ditugu denak.

Leizarragaren usadioan partizipioa, dela atributo dela osagarri predikatibo denean, nominatiboz nahiz partitiboz agertzen da, bai partizipioa sujetoari dagokionean bai osagarri zuzenarekin datorrenean. Duvoisinek, berriz, badirudi beti nominatiboa erabiltzeko joera duela. Hamabost partizipio kontatu ditut (5,7 %) Leizarragak partitiboz emanak eta Duvoisinek nominatiboz. Lau sailetan banatu ditut adibideak.

A) PARTIZIPIO ATRIBUTOA, LEIZARRAGAK NOMINATIBO MUGATUZ EMANA

L : *aizcorá arborén errora eçarria da* (Mat. III, 10)

D : *haizkora arbolaren erroan ezarria da*.

L : *ceren baitziraden errebelatuac eta barreyatuac* (Mat. IX, 36)

D : *ehoak zirelakoz eta bazterretan etzanak*

L : *Buruco bilo guciac contatuac dirade* (Mat. X, 30)

D : *Zuen buruko ileak ere, oro khondatuak dire*.

L : *çatozte enegana fatigatuac eta cargatuac çaretan guciác* (Mat. XI, 28)

D : *Zatozte ene gana, nekhatuak eta sortatuak zaretan guziak*.

L : *bere contra partitua den hiric edo ethec, eztu irauen* (Mat. XII, 25)

D : *Bere baithan bi aldetara dagoen erresuma, chautua izanen da*.

L : *Eta baldin Satanec Satan campora egoizten badu, bere contra partitua da* (XII, 26)

D : *Eta baldin Satanek Satan ir aiz baleza, bere baithan bi aldetara lagoke*.

L : *Bilduac baitziraden* (Mat. XXVI, 57)

D : *bildu baitziren*

L : *scribatua duc/da*

D : *iskribatua duk/da*

(Mat. II, 5; IV, 4, 6, 7, 10; XI, 10; XXI, 13; XXVI, 24, 31)

L : *ciraden han iarriac* (Mat. XXVII, 61)

D : *han zauden... jarriak*

B) PARTIZIPIOA ATRIBUTO, LEIZARRAGAK PARTITIBOZ EMANA

<i>iarriric cegoén</i>	<i>jarria zagoen</i>	Mat. XXVI, 69; XXVIII, 2
<i>iarriric cegoela</i>	<i>jarria zagoelarik</i>	Mat. XXVII, 19; XXIV, 3; IX, 10
<i>iarriric dauden</i>	<i>plazan dauden</i>	Mat. XI, 16
<i>haourtchoac</i>	<i>haur batzu</i>	
<i>iarriric</i>		
<i>dagoenaz.</i>	<i>jarria denaz</i>	Mat. XXIII, 22
<i>iarriric dagoela</i>	<i>jarria</i>	Mat. XXVI, 64
<i>iarriric ceu-</i>	<i>jarriak zituenen</i>	Mat. XIV, 9
<i>denén causaz</i>	<i>gatic</i>	
<i>gorderic da-</i>		
<i>goenarequin</i>	<i>gordea den</i>	Mat. XIII, 44
<i>gorderic egon</i>		
<i>ican diraden</i>	<i>gordeac zaudezen</i>	Mat. XIII, 35

Batean Duvoisinek ere partitiboa dakar (Mat. XXVII, 36), honek, ordea, ez du lehen esan duguna ukatzen, Duvoisinek honelakoetan nominatibo zale dugula alegia, *jarririk* hori perpaus berexia baita kakotsak banandua, ez atributo: Leizarragak *Eta jarriric ceudela beguiratzen çuten hura han dioelarik Eta jarririk, haren zai zauden* dio Duvoisinek, ez *haren zai, jarririk zauden*, besteetan bezala *jarriak zauden* idatzi baitzukeen, segur aski.

C) PARTIZIPIOA OSAGARRI ZUZENARI ATXIKIA, NOMINATIBO MUGATUZ

Inoiz joskera bihurriak ere ez dira falta Leizarragaren itzulpenean, objeto eta partizipioaren artean perpausaren

sujeto ergatiboa, adibidez, sartzen digularik: *Eta ikussi çue-nean HURA nescato batec su bazterrean IARRIA, hari begui eratchequiric erran ceçan, Haur-ere harequin cen* (Lu. XXII, 56). Urruntasun hori txikia da, ordea, hurrenak dakarrena-ren ondoan: *Eta spirituz desertu batetara eraman nençan: eta ikus neçan EMAZTEBAT, bestia escarlata coloretaco, blasphemiotaco icenez bethe, çazpi buru eta hamar adar cituen baten gainean IARRIA* (Apoc. XVII, 3). Barka bekit ondoko adibideetan bat izan ezik Mateorenak ez izatea, ez baitut uste desbideratze honek egiztatu nahi dugunaren pisua desbaliatuko duenik.

L: *eta ikusten du harria monumentetic aldaratua* (Ioan XX, 1)

D: *eta ikhusi zuen harria hobitik khendua.*

L: *eta ikus neçan emaztea sainduén odolaz, eta Iesusen martyroén odolaz horditua* (Apoc. XVII, 6)

D: *Eta ikusi nuen emaztekia, sainduen odolaz eta Jesusen martiren odolaz hordi.*

L: *Presondegua behinçat eriden dugu ertsia diligentia gucirequin* (Act. V, 23)

D: *Presondegia khausitu dugu behar zen artha guzirekin hertsia.*

L: *Ordu hartan eriden nié purificatua templean* (Act. XXIV, 18)

D: *Eginkari horietan aurkhitu naute temploan garbitua.*

L: *ikus ceçan guiçombat peage lekuan iarria* (Mat. IX, 9)

D: *ikhusi zuen zerga bildegian jarria gizon bat.*

D) PARTIZIPIOA OSAGARRI ZUZENARI ATXIKIA, LEIZARRAGAK PARTITIBOZ EMANA

L: *Eta ethorri denean, erideiten du hutsa, escobaturic eta appainduric* (Mat. XII, 44)

D: *Eta ethorri denean, aurkhitzen du hutsa, erhaztatua eta aphaindua.*

L: *eta goiti citzaten çathi soberatuetaric hamabi sasqui betheric* (Mat. XIV, 20).

D: *Eta ondarretarik bildu zituzten hamabi saski puskaz betheak.*

L: *Eta estecaturic eraman ceçaten* (Mat. XXVII, 2)

D: *Eta estekatua eraman zuten.*

L: *Eta eçar ceçaten haren buru garayan haren causá scribaturic* (Mat. XXVII, 37).

D: *iskribuz ezarri zuten haren heriotzeko aria.*

Hona beste bi adibide Mateorenetik landa:

L: *hec estecaturic eraman litzançat Sacrificadore principaletara* (Act. IX, 21).

D: *halakoen preso eramateko aphez nausien aitzinera.*

L: *ceren hura resuscitaturic ikussi vkan çutenac ezpaiztuzten sinhetsi.* (Marc. XVI, 14)

D: *Zeren biztua zela ikhusi zutenei etzioten sinhesterik eman.*

Ez dirudi arrazoi larririk dagoenik azken partizipio hauek nominatiboz edo partitiboz emateko, gauza bera bietera esanik aurkitzen dugunez gero Leizarragarengan. Esku diferenteak ote dira batean eta bestean edota idazketaren momentu diferenteak? Hori ere azter liteke. Arestian aipatu dugun Mateoren zatian honela genuen:

Eta ethorri denean, erideiten du hutsa, escobaturic eta appainduric. Lukasenean, berriz, nominatiboa darabil Leizarragak berak:

Eta ethorriric erideiten du hura escobatua eta appaindua (Luc. XI, 25).

Bigarren honetan, behar bada, perpaus subordinatuan partizipioa partitiboz erabiltzeak eragin du ondoko partizipioak nominatiboz ematera.

Eriden-ekin ere bilduric eta bilduac aurkitzen dugu:

eta eriden ceçan anhitz gende hara bilduric (Act. X, 27)

eta eriden citzaten elkargana bilduac hamecâc (Luc. XXVIII, 33)

Berdin gertatzen da "ceruâ irequia" aipatzen diguten pasarte hauetan, eta Mateorenak ez badira ere bihoaz diogunaren argibide:

Nominatiboz:

Ikusten ditut ceruac irequiac (Act. VII, 56)
eta ikus ceçan ceruä irequia (Act. X, 11)

Partitiboz:

Ikussiren duçue ceruä irequiric (Ioan I, 51)
Guero ikus neçan ceruä irequiric (Apo XIX, 11)

Esan gabe doa guzti hauek nominatiboz ematen dizkigula Duvoisinek: *zabaldua(k)* eta *idekia*.

Azkenik, parte honi buru emateko hogeita bat partizipio (8,1 %) geratzen zaizkigu sailkatu gabe, gehienetan Duvoisineen ordainak aski diferenteak direlako edota ordainik ere ez dutelako (*sendaturic* XV, 31, eta *betheric*, XV, 37, adibidez). Lau aldiz ordaina izena da:

Leizarraga	Duvoisisin	
asserreturic	bere hasarrean	XVIII, 34
iarriric ceudenéz	barazkaltiarrez	XXII, 10
çorthe egotziric	zorthera	XXVII, 35
scribaturic	iskribuz	XXVII, 37

Inbertsio sintaktikoa ere badugu batean behintzat mendeko perpausa nagusi bihurtzen delarik eta alderantziz:

L: *eta bertan partituric monumentetic iciapen eta bozcario handirequin, laster equin ceçaten* (Mat. XXVIII, 8)

D: *Eta berehala ilkhi ziren hobitik ikhara eta bozkario handirekin, laster eginez dizipuluei berriaren heltzera.*

Hurbilduric, XXI kapituluan -i buruz ematen zaigu bi aldiz ia jarraian (28, 30).

Nola-nahi den, norbaitek aztertu nahi balitza, hona hemen gainerako partizipioak, aski ezagunak dagoeneko, eta pasarteen zenbakiak: *appainduric* (XX, 23), *eridenic* (XIII, 44), *ethorriric* (II, 8; VIII, 2; XIV, 33), *harturic* (XVIII, 27), *hatzamanic* (XIV, 3), *iarriric* (XI, 16; XXII, 11), *ioanic* (XVIII, 12; XXVI, 36), eta *sarthuric* (IX, 25).

Hona, bada, erkapenaren ekoizpena:

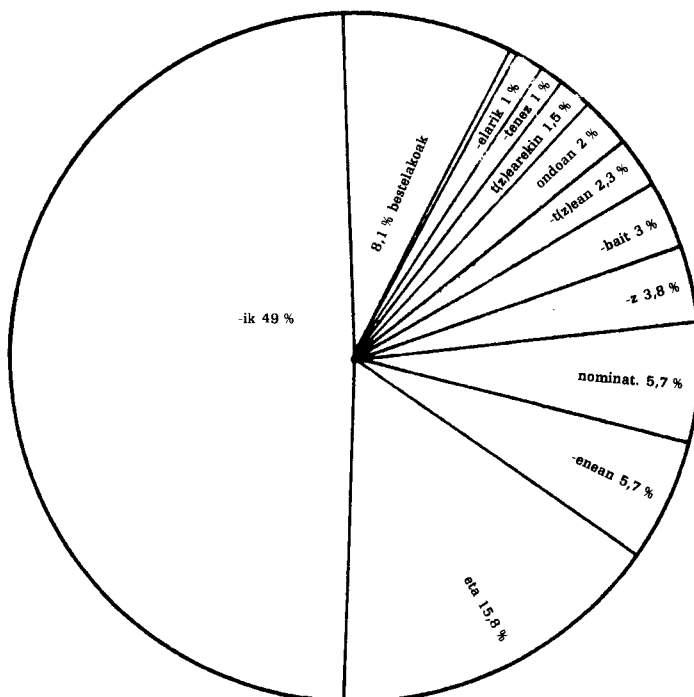
LEIZARRAGAREN 259 PARTIZIPIO PARTITIBODUNEI DUVOISINENEAN DAGOZKIEN ORDAINAK

Nominalizazioak

<i>partizipioak + -ik</i>	127	49 %
<i>partizipioa + -z</i>	10	3,8 %
<i>partizipioa + ondoan</i>	5	1,9 %
<i>partizipioa + -a(k)</i>	15	5,7 %
<i>aditz izena + -an</i>	6	2,3 %
<i>aditz izena + -arekin</i>	4	1,5 %
<i>aditz izena + -nez</i>	3	1,1 %

Forma konjugatuak

<i>koordinazio kopulatiboa (eta)</i>	41	15,8 %
<i>forma konjugatua + -enean</i>	15	5,7 %
<i>forma konjugatua + -elarik</i>	3	1,1 %
<i>forma konjugatua + bait-</i>	8	3 %
<i>forma konjugatua + arren</i>	1	0,4 %
<i>gainerakoak</i>	21	8,1 %



Gure txosten honetan Leizarragaren partizipio partitibodunak izan ditugu lan oinarri; ez dugu beste formarik bildu. Badira, hala ere, Duvoisinen partizipio batzuk, 17 aldiz gutxienez, partitiboz emanak ere, eta Leizarragarenean bestela datozenak. Hemen ere, kopuruaren urritasuna gorabehera, ondorio bedintsuetara iritsi gara: koordinazioa dugu ordainik ugariena eta ondoren erlatiboa inesiboan.

Duvoisin	Leizarraga	
	<i>eta</i>	
jaikirik	iratzarri eta	II, 14
jaikirik	iaiqui cedin eta	VIII, 15
ethorrik	ethor citecen... eta	XIV, 12
etchetargoan... emanik	aloca ciećen eta	XXI, 33
hidoi jasanarazirik	iniuria (citzaten) eta	XXII, 6
	<i>-enean</i>	
aditurik	ençun vkan çuenean	IV, 12
ethorrik	ethorri cenean	XIII, 54
ikhusirik	çacussanean	XXVII, 3
bilusirik	billuci çutenean	XXVII, 28
	<i>bait-</i>	
miretsirik	spantatuac baitzeuden	XIII, 54
	<i>ba-ere</i>	
behaztopaturik ere	scandaliza baditez-ere	XXVI, 33
	<i>-ela</i>	
gelditurik	çutic daudela	VI, 5
	<i>bestelakoak:</i>	
jauntzirik	ardi abiturequin	VII, 15
gaitzurik jarri	gaitzi cequien	XXI, 15
atzarririk (egon)	veilla(tu)	XXIV, 42; XXV, 13; XXVI, 40

Aurreko ondorioekin alderatuz gero oraingo ordainak berdin berdinak izan direla ohartuko gara (*eta*, *-enean*, *-ela(rik)*, *bait-*), kontzesiboa *arren* ordez *ba-ere* delarik. Hemen falta direnak nominalizazioak dira, partizipioa partitiboz izan ezik oso gutxi erabiltzen baititu Leizarragak. Beste nominali-

zazioen murriztasun hau ageriago gertatuko zaigu azkenean datozen zerrenda alderagarrietan Orixerekin, esate baterako, alderatzen dugunean. Hamazazpi kapitulutan Duvoisinek instrumentalez dakartzan partizipioak (*ihardetsiz, ibiliz, hedatuz, mintzatuz, hartuz*, e. a.) bildu ditut arinki eta kidetasunak Leizarragarenean bilaturik ez dut behin ere instrumentalez emandakorik aurkitu; partitiboz emanak, dagoeneko ikusiak, ez dira laurdenak ere, eta erdiak baino gehiago *-ela* atzizkiarekin datozkigu hurrengo adibidean bezala:

Duv: *Eta Jesusek inguratzen zituen hiri eta herri guziak, hango sinagogetan irakhatsiZ, zeruko erresumaren ebanjelioa erantzuneZ, gaitz eta eritasun guziak sendatuZ.* (Mat. IX, 35)

Leiz: *Eta inguratzen cituen Iesusec hiri eta burgu guciac, iracasten ari cELA hayén synagogetan, eta predicatzen çuELA resumaco Euangelioa eta sendatzen çuELA eritassun mota gucia eta langore mota gucia populan.*

Orobat diogun *-t(z)ean* akabantzari buruz (*ilkhitzean, ihardestean, jaustean, goatean, sartzean*, e. a.), noiz-behinka inesiboan datorren erlatiboaz kanpo (*sarthuren çarete-nean...*), *-ela-z* itzulikatzen dizkigu Leizarragak gehienetan. Axaleko susmo honek oinarri sendoagoak behar lituzke, jakina; ez dut uste, hala ere, ondorioak urrutiegi ibiliko liratekeenik, eta honekin ez dugu esan nahi Leizarragak ez duela partizipioa instrumentalez edo izena inesiboan erabiltzen inoiz edo behin agertzen baitira holakoak ere zegokion pasartean jadanik agertu dugunez.

Lehen bederatzi kapituluetan *suje-to* - *partizipioa partitiboz* *-aditz nagusia* sintagmen antolaketa aztertu dut, horretarako *suje-toa* agerian dutenak bakarrik hautetsiz. Hogeitamar adibide hartuta lau egitura mota hatzaman ditut Leizarragan:

1. NOR(K)	-IK	NAG
2. -IK	NOR(K)	NAG
3. NAG	NOR(K)	-IK
4. -IK	NAG	NOR(K)

LEHEN EGITURA

		SUJETO	PARTIZIPIO + -IK	ADITZ NAGUSIA	guztira:	18	
Bada Orduan	NOR	regue Herodes Herodes Iesus	transitiboa	intransitiboa	hetaric (...) mendi (...)	II,3 II, 7 V, 1	3
			ençunic deithuric ikussiric	hori gendetzecac,			
(...)en huná,	NOR	içarra hec anhitz publicano eta vicitze gaichtotacoric	intransitiboa	intransitiboa	vrdaldera (...)	II, 9 VIII, 32 IX, 10	3
			ethorriric ilkiric ethorriric,				
	NOR(?)	hec	transitiboa	intransitiboa		II, 9	1
			, bada, reguea	ençunic			
Eta huná, (...)en Orduan	NORK	nic sorhayo batec Nic Iesusec iaun batec emazte batec Iesusec	intransitiboa	transitiboa	hura hura hura haren (...) hura haren (...)	II, 8 VIII, 2 VIII, 7 VIII, 14 IX, 18 IX, 20 IX, 22	8
			ethorriric ethorriric ethorriric ethorriric ethorriric itzuliric eta hura ikussiric ethorriric (...) eta ikussiric (...)	ere Pierrisen etchera guibeletic			
Eta	Iesusec			dioste		IX, 23-24	
Orduan Eta	NORK	Iesusec gendetzéc	transitiboa	transitiboa	(...)	IX, 12 IX, 8	
			ençunic ikussiric	hori hori			
Orduan	NORK	Herodesec	transitiboa	intransitiboa	haguitz	II, 16	1
			ikussiric	nola (...)			

BIGARREN EGITURA

PARTIZIPIO + –IK		SUJETOA		ADITZ NAGUSIA		guztira:	10	
	intransitiboa		NORK		transitiboa			
Lotaric	iratzarturic	bada harengana	Iosephc		eguin ceçan	(...) beçala	I, 24	4
Eta	ethorriric		tentaçaleac		erran ceçan,	baldin (...)	IV, 3	
Eta	hurbilduric		Scriba batec		erran cieçon,	(...)	VIII, 19	
Eta	hurbilduric		bere discipuluéc		iratzar ceçaten		VIII, 25	
	transitiboa							
Eta haur	ençunic		Iesusec		mirets ceçan		VIII, 10	6
Eta	ikussiric		Iesusec	gendetze handi (...)	mana citzan	(...)	VIII, 18	
Eta	ikussiric		Iesusec	hayén fedea,	erran cieçon	(...)	IX, 2	
Eta hori	ikussiric		Phariseuéc		erran cieçon	(...)	IX, 11	
Eta	ikussiric		Iesusec	(...)	har ceçan	heçaz	IX, 36	
Eta	ikussiric		Iesusec	hayén pensamenduac,	erran ceçan	(...)	IX, 4	

HIRUGARREN EGITURA

ADITZ NAGUSIA		SUJETOA (NOR)		PARTIZIPIO + –IK			
aitzinerá	ethorri içan çaiçcan	bi demoniatu	thumbetaric	ilkiric		VIII, 28	1

LAUGARREN EGITURA

PARTIZIPIOA + –IK		ADITZ NAGUSIA		SUJETOA (NORK)			
eta escua	hedaturic	hunqui ceçan	hura	Iesusec,	cioela	VIII, 3	1

Leizarragaren adibide hauetan lehen egitura agertu zai-
gu maizenik (18 aldiz), eta ondoren bigarrena (10 aldiz) suje-
toa beti ergatiboan delarik, beste bi egituretan adibide bana
dugu bakarrik. Lehen egitura horretan (NOR(K) – -IK –
NAG), bestalde, gehien datorrena sujeto ergatiboa baina par-
tizipio intransitibo duena da: *NORK – intrans -ik – NAG-
trans*.

Duvoisin ere, bederatzi kapitulu hauetan bakandu ditu-
gun perpausetan bederen, ildo beretik doala esango nuke adi-
bide hauetan egizatzen denez:

1. EGITURA: NOR(K) – -IK – NAG

*ikusi izan zuten izarra, aitzinean zihoakiotela, heldurik bara
zadien arteo haurra zagoen tokiaren gainean.* (Mat. II, 9)

Eta hekiek ilkhirik goan ziren urdeen barnera, (Mat. VIII, 32)

*gertatu zen asko zergari eta lelo tzarreko gizon ethorrik
jarri zirela Jesusekin eta haren dizipuluekin.* (Mat. IX, 10)

Eta tentatzaileak, hurbildurik erran zioen: (Mat. IV, 3)

*Hekiek ordean, ilkhirik, bazter heketan orotan barrayatu
zuten haren omena.* (Mat. IX, 31)

Jesusek ikhusirik hekien sinhestea eriarri erran zioen: (Mat.
IX, 2)

Eta Farisauek ikhusirik, dizipuluei erraten zioten: (Mat. IX,
11)

Bainan Jesusek aditurik, erran zuen: (Mat. IX, 12)

2. EGITURA: -IK – NOR(K) – NAG

*Orduan Magoak ichilik deithurik, Herodes ardurarekin argitu
zen* (Mat. II, 7)

Hori ikhusirik, osteak beldurtasunean sarthu ziren (Mat. IX,
8)

*Jaikirik, Josepek gabaz hartu zituen haurra eta bere ama, eta
Egiptorat aldaratu zen* (Mat. II, 14)

Eta hurbildurik, iskribau batek erran zaroen (Mat. VIII, 19)

Eta itzulirik, Jesusek ikusi eta erran zioen (Mat. IX, 22)

Hirugarren eta laugarren egiturarik ez dut Duvoisinengan aurkitu, badu, ordea, bederatzi kapitulu hauetan behintzat Leizarragak ez dakarren bosgarren egitura bat: *NAG - IK - NOR*.

aitzina goan zitzaizkon, *hobietarik ilkhirik, bi debrudun* (Mat. VIII, 28)

Bi zatitan (Mat. II, 1 - 12, IX, 1 - 25) Leizarraga, Duvoisin eta Orixe (*Meza-bezperak* eta *Itun Berria*) erkatu ditut eta partizipioa partitiboz emanik alde handiz agertzen zaigu Leizarraga besteen aurretik 30 aldiz darabilelarik, Duvoisin eta *Meza-Bezperak* 14 aldiz, *Itun Berria*-n, ordea, 4 bider dugu bakarrik. Horren ondorioz gainerako formak urriagoak dira Leizarragarengan ondoko zenbakietan ikus daitekeenez:

partizipio + <i>-ik</i>	30	14	14	4
forma pertsonala + <i>(e)la(rik)</i>	5	5	4	2
forma pertsonala + <i>-(e)nean</i>	3	6	1	2
koordinazioa: <i>(e)ta</i>		7	4	11
enklisian: <i>-ta (-da)</i>			3	3
partizipioa + <i>-z</i>		1	2	5
aditz izena inesiboan: <i>-t(z)ean</i>		1		6
<i>bait</i>		2		
<i>-takoan</i>			1	1
bestelakoak	5	7	4	9
	43	43	43	43

Mateo II, 1-12

VULGATA	LEIZARRAGA	DUVOISIN	ORIXE (<i>Meza-bezperak</i>)	ORIXE (<i>Itun Beria</i>)	
Cum natus esset	Iayo cenean	Nola ... sorthua baitzen	jaio zanean	Jaio zanean	1
dicentes	cioitela	ziotelarik	galdezka	galdezka	2
audiens	entzunIC	aditzearekin	aditurIK	entzutean	3
congregans	bildurIC	bilazarazirIK	bilduarazirIK	bilduazi ta,	4
scriptum est	scribatua duc	da iskribatua	dago idatzia	dago idatzirIK	5
vocatis (Magis)	deithurIC	deithurIK	deiturIK	artuz	7
mittens	igorrirIC	igortzen zituelarik	bialtzen zitula	bialduz	8
cum inveneritis	eriden duqueçueanean,	aurkhitu dukezuenean	arkitutakoan	arkitutakoan	
veniens	ethorrirIC	nathorren	noakion	joanda	
cum audissent	ençunIC	entzun ondoan	entzunIK	esanera	9
veniens	ethorrirIC	heldurIK	—	—	
videntes	ikussirIC	ikhusi zutenean	ikusiz	ikustean	10
intranses	sarthurIC	sarthurIK	sarturIK	sarturIK	11
procidentes	ahozpez	eroriz	auspez	belauniko	
apertis	desplegaturIC	idekirIK	idekirIK	iriki, eta	
accepto (responso)	aduertitu içanIC	izanIK mezua	mandatua arturIK	erantzuna arturIK	12

Mateo IX, 1-25

VULGATA	LEIZARRAGA	DUVOISIN	ORIXE (<i>Meza-bezperak</i>)	ORIXE (<i>Itun Beria</i>)	
ascendens	sarthurIC	iganIK	sarturIK	igo zan ..., ta	1
iacentem	cetzanIC	etzana	etzana	etzana	2
videns	ikussirIC	ikhusirIK	ikusirIK	ikusiz	
cum vidisset	ikussirIC	ezagutu baitzituen	ikusirIK	ezagutuz	4
et surrexit, et	iaiquirIC	jaiki zen eta	jeikita	jaiki ta	7
videntes	ikussirIC	ikhusirIK	ikusirIK	ikusirIK	8
cum transiret	iragaiten ceta	goatean	—	aterata	9
sedentem	iarria	jarria	—	eseria	
Matthaeum nomine	deitzen cenIC	deitzen zena	zeritzan	zeritzan	
surgens	iaiquirIC	jaiki zen, eta	zutituta	—	
discumbente eo	iarrirIC cegoela	jarria zagoelarIK	ari zala	zeudela	10
venientes	ethorrirIC	ethorrirIK	—	etorri ziran, eta	
videntes	ikussirIC	ikhusirIK	ikusirIK	ikustean	11
audiens	ençunIC	aditurIK	entzunda	entzutean	12
dicentes	ciotela	zerratelarIK	—	—	14
illo loquente	erraiten cerauztela	erraten ziozkatenean	ari zitziola	ari zan, eta	18
accessit, et	ethorrirIC	hurbildu zen ... eta	urbildu zitzaion, eta	ondoratu ta...zitzaion	
dicens	ciola	zioelarIK	onela	ziola	
veni	ethorrirIC	zato ... eta	—	atoz, ... eta	
surgens	iaiquirIC	chutiturIK	zutitu ta	zutitu zan ... eta	19
accessit ..., et	ethorrirIC	hurbildu ... eta	urbilduz	urbilduta	20
conversus	itzulirIC	itzulirIK	itzulirIK	itzuli ta	22
videns	ikussirIC	ikhusi eta	ikusi ta	ikustean	
cum venisset	ethorrirIC	heldu zenean	etxera ezker	etxera zanean	23
et vidisset	ikussirIC	ikhusi zituenean	ikusirIK	aditzean	
cum eiecta esset	idoqui içan cenean	ilkhiazi zutenean	aienatuak zirala	irten eragiñaz	25
intravit: et	sarthurIC	sarthu zen, ... eta	sartu zan eta	sartu zan, ... eta	